

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.014.06.2020

Marek Janiszewski
Burmistrz Reszla
11-440 Reszel, ul. Rynek 24

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 „Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Reszlu, ul. Rynek 24, 11-440 Reszel (dalej: „Urząd”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Janiszewski – Burmistrz Reszla od 21 listopada 2010 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. 2. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi. 3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	1. Cezary Kasznicki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/111/2020 z 13 listopada 2020 r. 2. Andrzej Zyśk, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LOL/1/2021 z dnia 4 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str.1-5)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	W latach 2018-2020 (do 30 września) gmina Reszel (dalej: „Gmina”) nie w pełni prawidłowo realizowała zadania w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych na terenie Gminy, w tym na terenie aglomeracji Reszel, pomimo że zadania te powierzyła odpowiednim jednostkom. Stwierdzono bowiem, że zadania w zakresie postępowania ze ściekami komunalnymi na terenie gminy przypisano komórce organizacyjnej Urzędu – Działowi Techniczno-Budowlanemu (dalej: „Dział T-B”), zaś w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków – spółce gminnej, tj. Wielobranżowemu Przedsiębiorstwu Komunalnemu Sp. z o.o. (dalej: „WPK”). W ww. okresie, w aglomeracji Reszel w niewielkim stopniu wykonywano też zadania dotyczące gospodarki ściekowej ujęte w Piątej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczalnia Ścieków Komunalnych, a Urząd nie monitorował i nie prowadził analiz w zakresie stanu i postępu realizacji przedsięwzięć w nim ujętych. Według stanu na koniec września 2020 r. na obszarze aglomeracji wykonano zaledwie dwa rzeczowe zadania, stanowiące część zadań ujętych w AKPOŚK 2017 w zakresie
--------------	---

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 dalej: „ustawa o NIK”.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

sieci kanalizacyjnych. W pozostałych przypadkach, opracowano jedynie dokumentację projektową.

W Urzędzie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie Gminy. Analizowano też sprawozdania podmiotów odbierających nieczystości ciekłe w zakresie spełniania obowiązków określonych w wydanych pozwoleniach na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport ścieków.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.:

- nierzetelnego wywiązania się m.in. z realizacji celów określonych w piątej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej: „AKPOŚK 2017”) poprzez niewykonanie, do dnia zakończenia kontroli NIK, większości zadań w nim ujętych w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, a także osiągnięcia założonego wskaźnika zbierania ścieków przy pomocy sieci kanalizacyjnej,
- przekazywania nierzetelnych danych w sprawozdaniach z realizacji AKPOŚK 2017 za lata 2018-2019,
- niedokonania identyfikacji nieruchomości pod względem oceny, czy podlegają obowiązkowi przyłączenia do istniejącej sieci kanalizacyjnej,
- nierzetelnego prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- braku pełnego rozeznania oraz skutecznego nadzoru nad ilością wytwarzanych ścieków komunalnych na terenie Gminy oraz nad właścicielami nieruchomości w zakresie zlecenia wywozu nieczystości ciekłych,
- nierzetelnego sporządzania sprawozdań SG-01 składanych do Głównego Urzędu Statystycznego (dalej: „GUS”) w zakresie wytwarzanych wielkości nieczystości ciekłych na terenie gminy Reszel,
- braku działań wobec przedsiębiorstwa prowadzącego, bez wymaganego zezwolenia Burmistrza, działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków na terenie gminy Reszel.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu faktycznego

1.1. Organizacja zadań w zakresie gospodarki ściekowej

W Urzędzie, sprawy z zakresu gospodarki ściekami, w tym dotyczące zbierania danych i informacji dotyczących Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych³ (dalej: „KPOŚK”), weryfikacji tych danych oraz sporządzania sprawozdań z realizacji KPOŚK, prowadzili pracownicy Działu Techniczno-Budowlanego (dalej: „Dział T-B”).

Według Regulaminu organizacyjnego Urzędu, do zadań Działu T-B należało m.in.:

- koordynowanie i prowadzenie spraw związanych z opracowaniem projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz zmian uchwalonych planów,
- przygotowywanie projektów decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,

³ Program zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r.

- prowadzenie spraw związanych z wyposażeniem gruntów wchodzących do zasobów gminnych w urządzenia komunalne oraz niezbędne sieci uzbrojenia terenu,
- prowadzenie ewidencji mienia komunalnego,
- realizacja zadań związanych z utrzymaniem infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- prowadzenie spraw w zakresie ochrony środowiska, ochrony przyrody, gospodarki wodnej,
- realizacja zadań w zakresie utrzymania porządku i czystości na terenie gminy,
- wykonywanie zadań z zakresu zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków na terenie gminy, w tym opracowywanie projektu Gminnego Programu Ochrony Środowiska.

Pracownikom Działu T-B powierzono do realizacji ww. zadania w ich zakresach czynności. Zakresy czynności zawierały też stosowne zapisy o wzajemnym zastępowaniu się tych pracowników w przypadkach absencji.

Jako przedmiot działalności WPK, w § 6 umowy Spółki zapisano zadania dotyczące w szczególności:

- odbiór, oczyszczanie i utylizacja ścieków oraz gospodarka produktami ubocznymi,
- budowa i utrzymanie infrastruktury technicznej, wodociągowej, kanalizacyjnej i melioracyjnej.

Burmistrz Reszla wyjaśnił, że ze względów pragmatycznych, zadania w zakresie realizacji budowy i utrzymania infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Reszel przypisano zarówno do Działu T-B Urzędu jak i do WPK. Wskazał też, że w praktyce rozdział tych zadań pomiędzy Urzędem i WPK wygląda tak, że WPK zajmuje się w pełni utrzymaniem i bieżącą konserwacją infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, natomiast w zakresie jej budowy Dział T-B Urzędu opracowuje dokumentację techniczną i przekazuje ją WPK w celu realizacji robót budowlanych wraz ze środkami finansowymi na ten cel. Wyjątkowo, w przypadkach, gdy WPK nie posiada mocy przerobowych do realizacji danego zadania, Dział T-B realizuje taką inwestycję zarówno w zakresie opracowania dokumentacji, jak i wykonania robót budowlanych.

(akta kontroli str. 6-125)

W Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Reszel⁴, zaopiniowanym zgodnie z art. 4 ust. 2, pkt 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵ (dalej: ucp) w dniu 12 grudnia 2019 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kętrzynie, w rozdziale VI, §13 określono obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie nieczystości ciekłych. Zgodnie z tym przepisem właściciele nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe zostali zobowiązani do opróżniania ich z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do wylewania się ścieków na powierzchnię terenu, a opróżnianie zbiorników bezodpływowych winno odbywać się na podstawie zamówienia właściciela nieruchomości, złożonego do podmiotu uprawnionego, z którym podpisał umowę. Natomiast w zakresie częstotliwości opróżniania z osadów ściekowych zbiorników oczyszczalni przydomowych odwołano się do ich instrukcji eksploatacyjnych.

(akta kontroli str.126 - 140)

⁴ Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Reszel stanowi Załącznik Nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej w Reszlu Nr XIX/138/2019 z dnia 19 grudnia 2019 roku. Poprzednio w tym zakresie obowiązywał Regulamin wprowadzony Uchwałą Nr XXXIII/171/2016 Rady Miejskiej w Reszlu z dnia 30 czerwca 2016 r.

⁵ Dz. U. z 2020 r., poz. 1439, ze zm.

1.2. Weryfikacja aglomeracji

Uchwała Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego Nr III/66/ z 30 grudnia 2014 r.⁶ wyznaczyła aglomerację Reszel (obejmująca obszar z terenu tylko jednej gminy) o równoważnej liczbie mieszkańców 6 026, z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Reszel, obejmująca zasięgiem miasto Reszel oraz sześć miejscowości z terenu gminy Reszel: Święta Lipka, Pilec, Wólka Ryńska, Lipowa Góra, Ramty, Robawy.

(akta kontroli str.141-146)

Zgodnie z treścią art. 565 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne⁷ (dalej: „uPW”) Rada Miejska w Reszlu uchwałą Nr XXXIII/219/2020 z 10 grudnia 2020 r. ponownie wyznaczyła obszar i granice aglomeracji Reszel z istniejącą w mieście Reszel oczyszczalnią ścieków posiadającą maksymalną przepustowość 1000 m³ na dobę. Podjęcie uchwały poprzedził szczegółowy przegląd aglomeracji, w rezultacie którego obszar i granice aglomeracji zostały takie same, jak wyznaczone uchwałą Sejmiku, a zmianie uległa jedynie liczba mieszkańców z 6026 RLM na 5455 RLM. Zmniejszenie RLM uzasadniono sukcesywnie zmniejszającą się liczbą mieszkańców gminy Reszel z uwagi na emigrację oraz ujemny przyrost naturalny.

Projekt uchwały w celu zapoznania z nim radnych wpłynął do biura Rady Miejskiej z wyprzedzeniem, tj. 3 grudnia 2020 r.

Uchwała Nr XXXIII/219/2020 Rady Miejskiej w Reszlu, zarówno w części opisowej jak i graficznej, zawierała wszystkie elementy określone w § 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji⁸ (dalej: „rozporządzenie w sprawie wyznaczania aglomeracji z 2018 r.”). Określiła ona RLM aglomeracji Reszel na 5455, w tym liczbę mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej określono na 5429, a liczbę korzystających ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na 26. Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji wynosiła 52,814 km. Wskazano też plan przebudowy oczyszczalni, w wyniku którego zyska ona możliwość obsługi 11 000 RLM, co zabezpieczy potrzeby całej gminy. Uchwała wyznaczała granice aglomeracji obejmujące oprócz miasta Reszla jeszcze sześć miejscowości gminy Reszel. Zawierała też dane o obszarze chronionym znajdującym się na terenie aglomeracji. Ww. uchwale Rady Miejskiej Reszla podano dane zawarte w ankiecie aktualizacyjnej na potrzeby AKPOŚK 2021, przekazanej w październiku 2019 r. do RZGW w Białymstoku.

(akta kontroli str. 147-206)

Podjęcie uchwały, w ramach obowiązku wynikającego z art. 87 uPW, poprzedziło uzgodnienie z Wodami Polskimi (postanowieniem z dnia 2 listopada 2020 r.) oraz z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Olsztynie (postanowieniem z dnia 20 listopada 2020 r.), gdyż aglomeracja Reszel częściowo objęła obszar chronionego krajobrazu – Jezior Legińsko-Mragowskich.

(akta kontroli str.207-214)

⁶ Dz. Urz. Woj. Warm.- Mazurskiego z 25 stycznia 2015r. poz.395.

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 310, ze zm.

⁸ Dz. U. z 2018 r. poz. 1586.

1.3. Planowanie zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji i obszarach poza aglomeracją

Zaplanowany w gminie Reszel zakres rzeczowy do zrealizowania w zakresie gospodarki ściekowej, ujęty w AKPOŚK 2017 zawierał następujące zadania:

- sieci kanalizacyjne, w tym: budowę 0,89 km sieci (przewidywane nakłady finansowe 444,4 tys. zł), modernizację 6 km sieci (3000 tys. zł); nazwy projektów w ramach których realizowane miały być zadania podano jako: „Modernizacja sieci sanitarnej w mieście Reszel”, „Modernizacja sieci deszczowej w mieście Reszel”, „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej miasta Reszel”,
- oczyszczalnie ścieków – zadanie inwestycyjne ujęto jako „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Reszlu”, a nakłady inwestycyjne określono w wysokości 4500 tys. zł,
- indywidualne systemy oczyszczania ścieków – budowa przydomowej oczyszczalni ścieków o wartość 15 tys. zł.

(akta kontroli str. 215-223)

Przyjęty uchwałą⁹ Rady Miejskiej w Reszlu z 22 lutego 2018 r. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2018 – 2021 (dalej: Wieloletni plan rozwoju), opracowany przez WPK i pozytywnie zaopiniowany przez Burmistrza Reszla, określał w szczególności:

- planowany zakres usług wodociagowo-kanalizacyjnych,
- przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne,
- przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków,
- nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach oraz sposób ich finansowania.

W Wieloletnim planie rozwoju, w zakresie gospodarki ściekowej, zaplanowano do zrealizowania trzy zadania, tj.:

- budowę elektrowni fotowoltaicznej o mocy 40 KW na terenie oczyszczalni ścieków, wartość projektu oszacowano na kwotę 278,8 tys. zł, nie wyszczególniono środków własnych lub RPO W-M¹⁰;
- przebudowę i modernizację oczyszczalni ścieków, w tym: opracowanie projektu budowlanego i przygotowanie wniosku o dofinansowanie z RPO W-M (finansowane ze środków własnych odpowiednio w kwotach: 130 tys. zł i 15 tys. zł) oraz przebudowa i modernizacja oczyszczalni (8 500 tys. zł, bez wyszczególnienia środków własnych i z RPO W-M);
- zakup pomp – bez wyszczególnienia liczby i miejsc zamontowania (środki własne w kwocie 40 tys. zł).

W Wieloletnim planie rozwoju nie ujęto modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej w mieście Reszel oraz nie wskazano terminów realizacji wyszczególnionych w nim zadań. Wskazano natomiast rok, w którym zamierzano wydatkować przewidywane środki finansowe, tj. dotyczące:

- oczyszczalni ścieków – wydatki zaplanowano w kwotach: 130 tys. zł i 15 tys. zł w 2018 r. odpowiednio na opracowanie projektu budowlanego oraz wniosku o dofinansowanie, a 8500 tys. zł w 2021 r. na jej przebudowę i modernizację,
- zakupu pomp – wydatki zaplanowano w wysokości: 20 tys. zł w 2018 r. oraz po 10 tys. zł w 2019 r. i 2020 r.

⁹ Uchwała nr LII/352/2018 z 22.02.2018 r.

¹⁰ Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020 (dalej: „RPO W-M”).

Dane ujęte w Wieloletnim planie rozwoju nie pokrywały się z danymi przedstawionymi do AKPOŚK 2017 w zakresie liczby inwestycji oraz planowanych kwot na ich realizację.

Burmistrz wyjaśnił, że: Wieloletni plan rozwoju został przygotowany przez WPK, który zajmuje się gospodarką wodno-ściekową. WPK przyjęło w planie zadania związane z wykorzystaniem własnych środków i środków pozyskanych z ramienia spółki, natomiast w AKPOŚK 2017 gmina ujęła wszystkie zadania, które miały być wykonane i finansowane ze środków WPK i Gminy Reszel. Podał też, że w Wieloletnim planie rozwoju wykazane nakłady inwestycyjne niezbędne na realizację "Przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków w Reszlu" różniły się o 4 000 tys. zł (8 500 tys. zł ujęte w Wieloletnim planie rozwoju, a 4 500 tys. zł wykazane w AKPOŚK 2017), gdyż kwota 8 500 tys. zł była wartością szacunkową. W trakcie realizacji zadania przyjęto inny wariant wykonania, który obniżył koszty planowanej inwestycji do 4 500 tys. zł.

(akta kontroli str. 215-238, 748-756)

Zakres danych ujętych w AKPOŚK 2017 był zgodny z danymi przekazanymi przez Gminę w formularzu do piątej aktualizacji KPOŚK z 25 października 2016 r. Nie usunięto natomiast z programu zadania dotyczącego indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, o które wносиła Gmina w formularzu zgłaszania uwag złożonym 16 maja 2017 r.

(akta kontroli str. 239-260, 288-289)

Jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych do rzeki Sajny określała decyzja¹¹ Starosty Kętrzyńskiego z 16 grudnia 2015 r. udzielająca WPK pozwolenia wodnoprawnego. Pozwolenie to, ważne do 31 grudnia 2025 r. określało m.in., że ścieki wprowadzane do rzeki Sajny nie powinny przekraczać substancji zanieczyszczających w ilości: BZT₅ – 25 mg O₂/l, ChZTcr – 125 O₂/l, zawiesina ogólna – 35 mg/l, co było zgodne z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego¹².

W pozwoleniu nie określono wartości wymaganej dla wskaźników azot ogólny i fosfor ogólny, bowiem są to wartości wymagane wyłącznie w ściekach wprowadzanych do jezior i ich dopływów oraz bezpośrednio do sztucznych zbiorników wodnych usytuowanych na wodach płynących¹³.

(akta kontroli str. 261-263)

W AKPOŚK 2017 założono, że wskaźnik zbierania siecią (% RLM korzystających z sieci) po realizacji inwestycji w zakresie budowy sieci kanalizacyjnych wyniesie 94 %, przy założeniu przyrostu 80 mieszkańców. Zatem już na etapie planowania zadań ujętych w AKPOŚK było wiadome, że nie zostanie osiągnięty wskaźnik zbierania siecią na poziomie 95%, określony dyrektywą Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych¹⁴. Pozostałe dwa warunki ww. dyrektywy były spełnione, a po modernizacji i przebudowie oczyszczalni ścieków, poprawione zostaną jej parametry.

¹¹ RŚ 6341.51.2015.

¹² Dz.U. z 2014 r. poz. 1800 dalej: „rozporządzenie w sprawie warunków wprowadzania ścieków”.

¹³ Objaśnienie 4 do załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków wprowadzania ścieków, tj.: najwyższe dopuszczalne wartości substancji zanieczyszczających albo minimalny procent redukcji substancji zanieczyszczających dla RLM aglomeracji od 2000 do 9999. Kwestie te reguluje obecnie rozporządzenia Ministra Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz.U. z 2019, poz. 1311).

¹⁴ Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40.

Burmistrz wyjaśnił, że do wyliczenia wskaźnika zbierania siecią przyjęto 25 budynków do podłączenia odcinka sieci kanalizacji sanitarnej oraz szacunkową liczbę 80 osób.

(akta kontroli str. 215-223, 239-252, 748-756)

W gminie Reszel w latach 2018 – 2020 obowiązywał Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków wprowadzony uchwałą Rady Miejskiej w Reszlu z dnia 24 maja 2018 r.¹⁵ Zastąpił on Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków z 2 grudnia 2005 r. Analiza treści obowiązującego Regulaminu wykazała, że zawierał on wszystkie uregulowania określające prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług wskazane w art. 19 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹⁶. Taką zgodność stwierdził również Dyrektor RZGW w Białymstoku w postanowieniu z 16 kwietnia 2018 r.

Według postanowień obowiązującego Regulaminu (§ 4) gminne przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne (WPK) na własny koszt winno dokonywać niezbędnych napraw przyłączy, będących w jego posiadaniu, za wyjątkiem usuwania uszkodzeń powstałych z winy odbiorcy, a także budować urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne w zakresie wynikającym z wieloletniego planu rozwoju i modernizacji. W § 15 zapisano, że ilość odprowadzanych ścieków ustala się na podstawie wskazań urządzeń pomiarowych, a w razie ich braku, jako równą ilości dostarczonej wody. Przy czym w rozliczeniu należności za odprowadzanie ścieków przewidziana została możliwość uwzględnienia ilości bezpowrotnie zużytej wody, jeżeli został zainstalowany dodatkowy wodomierz (np. ogrodowy). W zakresie warunków przyłączenia do sieci kanalizacyjnej (§ 19) ustalono, że odbywa się ono na wniosek osoby ubiegającej, następnie WPK określa warunki techniczne przyłączenia, a po ich spełnieniu przez wnioskodawcę, przed zawarciem umowy, dokonuje odbioru przyłącza.

(akta kontroli str. 264-287)

W okresie objętym badaniem, działania w zakresie realizacji zadań ujętych w AKPOŚK 2017 dotyczyły:

1. Budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej miasta Reszel, ul. Polna (w obrębie ulic Słoneczna, Kwiatowa, Uroczą, Słowiańska), w tym:
 - opracowanie dokumentacji – w latach 2018 – 2019 na zadanie to nie planowano środków finansowych, w 2020 r. zaplanowano 16,2 tys. zł;
 - wykonanie robót - w latach 2018 – 2019 nie planowano środków, w 2020 r. zaplanowano 941,8 tys. zł (nie poniesiono wydatku z powodu braku środków).
2. Modernizacji i budowy kanalizacji sanitarnej w mieście Reszel – w zakresie całego zadania w 2018 r. zaplanowano środki w kwocie 1459 tys. zł (nie zrealizowano wydatku); w 2019 r. i 2020 r. WPK nie planowało na ten cel środków z powodu ich braku.
3. Modernizacji oczyszczalni ścieków w Reszlu, ul. Rataja 4:
 - opracowanie dokumentacji – w 2018 r. zaplanowano 130 tys. zł;
 - wykonanie robót - w latach 2018 – 2020 planowano nakłady w kwocie 4 500 tys. zł, jednakże z powodu braku środków nie przystąpiono do realizacji zadania.

¹⁵ Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Z 2018 r. poz. 2566.

¹⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028 (dalej: „uzzw”).

4. Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków dla budynku wielorodzinnego przy ul. Kościuszki w mieście Reszel – Gmina w formularzu zgłaszania uwag do AKOPŚK 2017, pismem z dnia 16 maja 2017 r., wносиła o wykreślenie tego zadania. Z realizacji zadania zrezygnowano z powodu lokalizacji budynku (blisko rzeki), a także z uwagi na to, że budynek w miejscowym planie zagospodarowania miasta Reszel, znajdował się na planowanej trasie drogi publicznej, a obiekty kolidujące z projektem przebiegu drogi przeznaczone były do rozbiórki.

Burmistrz wyjaśnił m.in., że nie wykonano projektu budowlanego modernizacji i budowy kanalizacji sanitarnej w mieście Reszel. Wykonanie dokumentacji technicznej (projekt budowlany) jest rozpoczęciem realizacji zadania. Podał też, że następny etap realizacji zadania jest ściśle związany z jego finansowaniem. Wskazał również, że Gmina posiada ograniczone budżetem środki finansowe, korzysta zatem z możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań ze środków zewnętrznych, przy czym nie bez znaczenia jest fakt, że w przypadku pozyskania środków zewnętrznych niezbędnym jest również zabezpieczenie środków budżetu gminy na wkład własny. Wskazał też, że brak realizacji inwestycji spowodowany jest głównie brakiem środków finansowych w budżecie gminy oraz brakiem programów, do których gmina mogłaby aplikować o dofinansowanie na realizację tego typu zadań. Podał również, że gmina nie rezygnuje z realizacji zaplanowanych zadań, a ich realizacja jedynie przesuwana się w czasie.

(akta kontroli str. 288-290, 748-756)

Gmina w październiku 2019 r. przekazała do RZGW w Białymstoku ankietę¹⁷ do VI aktualizacji KPOŚK, która wymagała korekty¹⁸. W przedmiotowej ankiecie wskazano, że oczyszczalnia ścieków w Reszlu będzie modernizowana według założeń określonych w piątej AKPOŚK 2017, tj. z terminem zakończenia inwestycji wyznaczonym na 31 grudnia 2020 r. (do dnia 14 grudnia 2020 r. nie rozpoczęto robót budowlanych dotyczących zadania). W ankiecie tej nie wskazano natomiast: długości sieci kanalizacyjnej planowanej do budowy oraz długości sieci kanalizacyjnej przeznaczonej do modernizacji, w tym źródeł ich finansowania oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia inwestycji. W ankiecie nie wskazano też liczby planowanych do budowy w latach 2020-2027 indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie ścieków) oraz nazw projektów, w ramach których będą one realizowane.

Burmistrz wyjaśnił, że pracownik składający ankietę do VI aktualizacji KPOŚK nie posiadał wiedzy w zakresie planowanych zadań inwestycyjnych dotyczących gospodarki ściekowej. Wskazał też, że gmina Reszel udziela dotacji celowej na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska dotyczących budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na mocy podjętych przez Radę Miejską uchwał. Wyjaśnił, że co roku w planie budżetu zabezpieczane są środki na realizację zadań proekologicznych, w tym na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Środki przeznaczone na realizację zadania pochodzą z opłat i kar środowiskowych. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie zadań proekologicznych ujmowana jest w budżecie gminy na dany rok, a Gmina nie jest w stanie przewidzieć, ile wniosków o dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków zostanie złożonych i zrealizowanych.

(akta kontroli str. 291-320, 748-756)

¹⁷ Pismo przewodnie z 14.10.2019 r. do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku (dalej: „RZGW”).

¹⁸ Korekta ankiety do VI aktualizacji KPOŚK z 29.10.2019 r.

Zmiany w ankiecie dotyczyły:

- kol. 12 – RLMrz aglomeracji zgodnie z AKPOŚK 2017 r. – zmiana z 5707 na 5736,
- kol. 48 – nazwa projektów w ramach których realizowane będą inwestycje w zakresie indywidualnych systemów oczyszczania – w pierwotnym projekcie podano numery uchwał¹⁹ Rady Miejskiej w Reszlu bez wskazania czego te uchwały dotyczyły, a w korekcie projektu wskazano natomiast czego uchwała dotyczyła (bez podania numerów), tj. ustalenia zasad udzielania dotacji celowej na realizację inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej (...);
- kol. 109 – 114 – współrzędne geograficzne aglomeracji, oczyszczalni ścieków oraz punktu zrzutu ścieków – w pierwszej ankiecie nie podano żadnych współrzędnych geograficznych, które uzupełniono w złożonej korekcie;
- kol. 116-117 – porównanie opłat za 1 m³ ścieków – w korekcie wskazano cenę 5,63 zł za 1 m³ przed rozpoczęciem inwestycji (zgodnie z decyzją²⁰ RZGW w Białymstoku) i 5,63 zł po jej zakończeniu (nie wskazano zadań, które będą realizowane w ramach VI AKOPŚK);
- kol. 118 – uwagi – w korekcie wskazano, że źródła finansowania realizacji inwestycji (modernizacja oczyszczalni ścieków) zostały ujęte w V AKOPŚK.

Burmistrz wyjaśnił, że w ankiecie do VI aktualizacji KPOŚK wpisane błędne dane były oczywistą omyłką pisarską, zaś brak wpisanych danych wynikały z przeoczenia. Podał też, że po telefonicznym uzgodnieniu z przedstawicielem RZGW w Białymstoku wszystkie brakujące i błędnie wpisane dane poprawiono i uzupełniono, a dokument złożono w formie korekty.

NIK zwraca uwagę, że w korekcie ankiety do VI aktualizacji AKOPŚK nie wykazano długości sieci kanalizacyjnej planowanej do budowy oraz długości sieci kanalizacyjnej przeznaczonej do modernizacji, w tym źródeł ich finansowania oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia inwestycji pomimo, że planowana budowa lub modernizacja była ujęta w AKPOŚK 2017. Brak tych danych uniemożliwia m.in. określenie współczynnika wyposażenia aglomeracji (o RLM < 100 000) w sieć kanalizacyjną, co najmniej na poziomie 95%.

(akta kontroli str. 291-320, 748-756)

1.4. Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji (KPOŚK)

W sprawozdaniach z realizacji AKPOŚK 2017 za 2018 r. i 2019 r. Gmina podała, że w latach tych nie wybudowano i nie zmodernizowano sieci kanalizacyjnych na obszarze aglomeracji oraz nie podjęto działań w zakresie modernizacji oczyszczalni ze względu na ograniczone środki finansowe. W latach 2017 – 2020, na obszarze aglomeracji zrealizowano dwie inwestycje, tj. pn.:

- „Rozbudowa i przebudowa zewnętrznej sieci wodociągowej i grawitacyjnej kanalizacji sanitarnej z przyłączami w m. Robawy gm. Reszel”. W ramach tej inwestycji w 2020 r. wybudowano 152 mb. kanalizacji sanitarnej. Zadanie to wykazano w sprawozdaniu z realizacji AKPOŚK 2017 za 2020 r.

¹⁹ Uchwała Nr XLIII/295/2017 Rady Miejskiej w Reszlu z dnia 28 września 2017 roku w sprawie: ustalenia zasad udzielania dotacji celowej na realizację inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, trybu postępowania w sprawie udzielania dotacji oraz sposobu jej rozliczania. Uchwała Nr LIX/400/2018 Rady Miejskiej w Reszlu z dnia 27 czerwca 2018 roku zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia zasad udzielania dotacji celowej na realizację inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, trybu postępowania w sprawie udzielania dotacji oraz sposobu jej rozliczania.

²⁰ Decyzja nr BI.RET.070.412.2018.TR Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wód Polskich Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku z dnia 20 kwietnia 2018 roku w zakresie zatwierdzenia taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy Reszel na okres 3 lat - 5,63 zł. Decyzja stała się ostateczna 10 maja 2018 roku.

- „Przywrócenie pełnej przepustowości odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w parku miejskim w Reszlu”. W ramach tego zadania w 2019 r. wymieniono na odcinku ok. 180 m rury z tworzyw sztucznych o średnicy 200 mm na rury kamionkowe o średnicy 400 mm oraz wymieniono sześć betonowych studni rewizyjnych. Zadania tego nie wykazano w sprawozdaniu z realizacji AKPOŚK 2017 za 2019 r.

W ww. okresie opracowano dokumentację budowlaną dla zadań wyszczególnionych w AKPOŚK 2017, tj. dotyczące: modernizacji i przebudowy oczyszczalni ścieków w Reszlu, budowy sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie zabudowy jednorodzinnej miasta Reszel, jednakże do końca 2020 r. nie rozpoczęto robót budowlanych.

W badanym okresie Gmina nie monitorowała i nie prowadziła analiz w zakresie stanu i postępu realizacji przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017.

W okresie objętym kontrolą, wg danych zawartych w sprawozdaniach z realizacji AKPOŚK 2017, wskaźnik zbierania ściegą w aglomeracji Reszel (wyrażony w % RLM korzystających z sieci dla aglomeracji o RLM<100 000) wynosił w: 2018 r. – 96,7%, 2019 r. – 91,6%.

Burmistrz wyjaśnił, że Gmina Reszel nie prowadziła monitoringu realizacji przedsięwzięć ujętych w AKPOSK 2017. Podał też, że wyliczenia wskaźnika zbierania ściegą dokonuje Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Komunalne.

NIK nie podziela stanowiska Burmistrza, bowiem wskaźniki zbierania ściegą (% RLM korzystających z sieci) oraz przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców podłączonych do sieci wylicza się z liczby osób zamieszkujących aglomerację oraz liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnych, które to dane Urząd może pozyskać z ewidencji ludności. Należy nadmienić, że WPK posiada dane o liczbie nieruchomości podłączonych do sieci kanalizacyjnej, a nie o liczbie osób zamieszkujących tę nieruchomość. Ponadto to Burmistrz odpowiada za realizację zadań ujętych w AKPOŚK 2017 oraz rzetelne sporządzenie sprawozdań z ich realizacji.

(akta kontroli str. 215-223, 288-290, 708, 321-322, 333-434, 748-756)

Wyznaczona aglomeracja obejmowała siedem miejscowości znajdujących się na terenie Gminy Reszel i to w Urzędzie sporządzano sprawozdania z realizacji AKPOŚK 2017 za lata 2018 – 2020. Brakujące informacje do sporządzenia sprawozdania pozyskiwano z WPK zarządzającego siecią kanalizacji sanitarnej na terenie aglomeracji oraz oczyszczalnią ścieków w Reszlu. Pozyskane dane z WPK dotyczyły m.in.:

- długości sieci kanalizacyjnej ogółem, w tym: wybudowanej i zmodernizowanej,
- wysokości nakładów poniesionych na realizację zadań (sieć kanalizacyjna i oczyszczalnia ścieków) oraz źródeł ich pochodzenia,
- danych o lokalizacji oczyszczalni ścieków,
- ilości ścieków komunalnych ogółem, tj. odprowadzonych do odbiornika (rzeka Sajna), średniorocznych wartości wskaźników w ściekach dopływających do oczyszczalni i odprowadzanych z oczyszczalni (BZT₅²¹, ChZT_C²², zawiesina ogólna),
- ilości suchej masy osadów powstających na oczyszczalni.

²¹ Pięciodniowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu.

²² Chemiczne zapotrzebowanie tlenu, oznaczane metodą dwuchromianową.

W przekazanych przez WPK danych do sprawozdania AKPOŚK 2017 za 2018 r. wskazano wykonanie dokumentacji budowlanej dotyczącej modernizacji oczyszczalni ścieków o wartości 81,8 tys. zł.

(akta kontroli str. 323-332)

W sprawozdaniach z realizacji AKPOŚK 2017 za 2018 r. i 2019 r. sporządzonych przez Gminę wskazano m.in.:

- liczbę stałych mieszkańców korzystających z sieci: 5001 osób w 2018 r., 5026 osób w 2019 r.,
- wskaźnik zbierania ścieg (% RLM korzystających z sieci), który wynosił: 96,7% w 2018 r. – oraz 91,6% w 2019 r.,
- liczbę mieszkańców rzeczywistych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w roku sprawozdawczym, wykazano: 5 osób w sprawozdaniu za 2018 r. i 0 za 2019 r.

Burmistrz wyjaśnił, że powodem wskazania mniejszej liczby osób, a co za tym mniejszego wskaźnika zbierania ścieg jest corocznie zmniejszająca się liczba mieszkańców na skutek śmierci, emigracji i wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

(akta kontroli str. 333-345, 358-377, 730-734)

W AKPOŚK 2017 określono skrajne daty realizacji inwestycji w zakresie:

- budowy sieci kanalizacyjnych, tj. od 1 września 2016 r. (działania przygotowawcze) i od 2 maja 2017 r. (rozpoczęcie prac),
- modernizacji sieci kanalizacyjnych, tj. od 1 stycznia 2017 r. (działania przygotowawcze) i od 1 lipca 2018 r. (rozpoczęcie prac).

Termin zakończenia ww. inwestycji ustalono na 31 grudnia 2021 r.

Termin rozpoczęcia i zakończenia zadania dotyczącego modernizacji oczyszczalni ścieków zaplanowano od: 1 października 2016 r. (działania przygotowawcze), 1 lipca 2017 r. (rozpoczęcie prac), a zakończenie do 31 grudnia 2020 r. Do dnia zakończenia kontroli NIK nie podjęto działań dotyczących realizacji zadania, za wyjątkiem opracowania w 2018 r. dokumentacji budowlanej. W sprawozdaniu z realizacji AKPOŚK 2017 za 2019 r. wskazano, że termin realizacji inwestycji nie zostanie dotrzymany ze względu na ograniczone środki finansowe, brak środków własnych.

W sprawozdaniach z realizacji AKPOŚK 2017 za lata 2018-2019 wskazano, że nie wykonano żadnego z zaplanowanych zadań, a zatem Gmina nie spełniała jednego z trzech warunków Dyrektywy 91/271/EWG (wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków na poziomie co najmniej 95 %). Gmina spełniała pozostałe dwa warunki, pomimo niezrealizowania modernizacji i przebudowy oczyszczalni, dotyczące wydajności oczyszczalni i jakości ścieków oczyszczonych (dla obecnego RLM).

Burmistrz wyjaśnił, że w latach 2018-2020 nie zrealizowano żadnego z zaplanowanych zadań zawartych w AKPOŚK 2017 z powodu braku środków finansowych na realizację wskazanych zadań oraz braku dofinansowań na wskazane cele.

(akta kontroli str. 334-400, 730-734)

Sprawozdania z realizacji AKPOŚK 2017 za lata 2018-2019 zostały przekazane do PGW Wody Polskie RZGW w Białymstoku w terminie określonym w art. 89 ust. 1 uPW²³ zgodnie z otrzymanym wzorem formularza. Sprawozdania te wymagały

²³ Sprawozdanie za 2018 r. należało przekazać w terminie do 31 stycznia 2019 r., a za 2019 r. – do 28 lutego 2020 r. - zmiana terminu przekazania sprawozdań z realizacji AKPOŚK za 2019 r. na podstawie art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 11 września 2019 r. o zmianie ustawy prawo wodne oraz niektórych ustaw (Dz. U. poz. 2170).

poprawek i uzupełnień, a ich korekty złożono w terminie określonym w art. 90 ust. 3 uPW. Korekty sprawozdań dotyczyły m.in. danych²⁴:

- za 2018 r. – ilość suchej masy osadów powstających na oczyszczalni, daty uruchomienia oczyszczalni, szacunkowego udziału oczyszczalni w RLM korzystających z sieci kanalizacyjnej i taboru,
- za 2019 r. – wskaźnika RLM w aglomeracji obsługiwanej przez oczyszczalnię, szacunkowego udziału oczyszczalni w RLM korzystających z sieci kanalizacyjnej i taboru, ilość przelewów burzowych jakie wystąpiły na kanalizacji, metod ograniczania zanieczyszczeń związanych z przelewem wód burzowych, działań zmierzających do wyeliminowania przecieków rur kanalizacyjnych.

Dane przekazane w sprawozdaniach Gminy, znalazły odzwierciedlenie w sprawozdaniach sporządzanych przez PGW Wody Polskie.

Burmistrz wyjaśnił, że przy składaniu sprawozdań pracownik merytoryczny czyni starania, by sprawozdanie było odzwierciedleniem stanu faktycznego, tj. by sprawozdanie było kompletnie, sporządzone w oparciu o udokumentowane dane i zawierało wszystkie niezbędne elementy. W przypadku pomyłek lub niejasności zgłaszanych przez organ nadzoru – Wody Polskie dane zawarte w sprawozdaniu są poprawiane, uzupełniane i składana jest korekta.

(akta kontroli str. 334-400, 730-734)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nierzetelnie sporządzono sprawozdanie z realizacji AKPOŚK 2017 za 2019 r., przekazane do PGW Wody Polskie RZGW w Białymstoku, bowiem nie wykazano w nim wykonanej w 2019 r. modernizacji ok. 180 m odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w mieście Reszel, na wykonanie którego poniesiono nakłady w wysokości 230,0 tys. zł (szczegółowy opis znajduje się na str. 11-13 wystąpienia).

Burmistrz wyjaśnił, że pracownik przed sporządzeniem sprawozdania z realizacji AKPOŚK 2017 r. za 2019 r. wystąpił do WPK z prośbą o uzupełnienie danych zawartych w formularzu dotyczącym gospodarki wodno-ściekowej. W odpowiedzi WPK nie podało informacji o wykonywanym zadaniu związanym z modernizacją odcinka sieci kanalizacyjnej w Parku Miejskim, a pracownik nie zweryfikował danych w Urzędzie z działem Budżetowo - Finansowym dotyczącym przekazania środków finansowych przez Urząd na przedmiotowe zadanie w formie udziałów. Wskazał też, że przy sporządzaniu kolejnych sprawozdań AKPOŚK zostaną podjęte wszelkie niezbędne czynności zmierzające do rzetelnego uwiarygodnienia zebranych informacji umieszczanych w sprawozdaniu.

(akta kontroli str. 334-400, 730-734)

2. Gmina bez odpowiedniego rozeznania przekazała do RZGW w Białymstoku ankietę do VI aktualizacji KPOŚK. Nie wskazano w niej bowiem: długości sieci kanalizacyjnej planowanej do budowy oraz długości sieci kanalizacyjnej przeznaczonej do modernizacji, w tym źródeł ich finansowania oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia inwestycji (szczegółowy opis znajduje się na str. 9-10 wystąpienia).

²⁴ Gmina Reszel do sprawozdania za 2018 r. otrzymała 21 lutego 2019 r. e-mail z PGW Wody Polskie RZGW w Białymstoku, w którym przekazano ankietę sprawozdania AKPOŚK 2017 z zaznaczonymi kolumnami wymagającymi weryfikacji i uzupełnień. Korektę sprawozdania przekazano 21 lutego 2019 r. Do sprawozdania za 2019 r. uwagi do sprawozdania otrzymano 1 kwietnia 2020 r. Korektę sprawozdania przekazano 1 kwietnia 2020 r.

Burmistrz wyjaśnił, że na dzień składania ankiety pracownik nie posiadał wiedzy w zakresie długości sieci kanalizacyjnej planowanej do budowy oraz długości sieci kanalizacyjnej przeznaczonej do modernizacji, w tym źródeł ich finansowania oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia inwestycji. Podał też, że planowane do realizacji zadania inwestycyjne m.in. z zakresu gospodarki ściekowej mają odzwierciedlenie w corocznie uchwalanym przez Radę Miejską budżecie gminy i Wieloletniej Prognozie Finansowej, gdzie określa się plan realizacji zadań jednorocznych i wieloletnich. Wskazał również, że gmina planuje realizację inwestycji dotyczących budowy kanalizacji dla nowo powstającego osiedla domków jednorodzinnych (ul. Polna, Słoneczna, Kwiatowa itp.) oraz modernizację oczyszczalni ścieków w Reszlu, dla których to zadań wykonano dokumentacje techniczne, ale ich realizacja przesunęła się w czasie, co uniemożliwiało wykazania ich realizacji jako planowanych.

(akta kontroli str. 291-320, 748-756)

3. Gmina nie w pełni wywiązała się z realizacji zadań określonych w AKPOŚK 2017 oraz nie monitorowała i nie prowadziła analiz w zakresie stanu i postępu realizacji przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017, a w konsekwencji nie osiągnęła założonych celów, w tym wskaźnika zbierania ścieków przy pomocy sieci kanalizacyjnej (szczegółowy opis znajduje się na str. 11-12 wystąpienia).

Burmistrz wyjaśnił, że Gmina planuje realizację zadań ujętych w AKOPŚK 2017, a nie realizuje ich z powodu braku środków finansowych w budżecie gminy.

(akta kontroli str. 321, 334-400, 748-756)

OCENA CZĄSTKOWA

W Gminie określono zadania dotyczące planowania, monitorowania, koordynowania, nadzorowania i weryfikacji zadań odnośnie gospodarki ściekowej realizowanej na terenie Gminy Reszel i wyznaczonej aglomeracji, przypisując je odpowiednim komórkom organizacyjnym Urzędu oraz pracownikom w ich zakresach czynności. Nie w pełni jednak wywiązywano się z realizacji zadań określonych w AKPOŚK 2017, także w zakresie rzetelności sporządzania sprawozdań oraz monitorowania i prowadzenia analiz w zakresie stanu i postępu realizacji przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017. Wykonano bowiem na terenie aglomeracji jedynie dwa rzeczowe zadania o łącznej wartości 299,9 tys. zł oraz opracowano dwie dokumentacje projektowe o wartości 97,4 tys. zł na zadania, które nie zostały jeszcze zrealizowane. Bez właściwej weryfikacji danych sporządzano sprawozdania z realizacji zadań ujętych w AKPOŚK 2017, przez co przekazywano do Wód Polskich nierzetelne dane.

OBSZAR

2. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi.

Opis stanu faktycznego

2.1. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi na obszarze gminy

W gminie Reszel według stanu na 31 grudnia 2018 r. na ogólną liczbę 7389 mieszkańców (stałych i zameldowanych czasowo) z sieci kanalizacyjnej korzystało 5286, tj. 81%, w tym 285 osób spoza aglomeracji²⁵ (6% grupy osób korzystających z kanalizacji). Według stanu na 31 grudnia 2019 r. na ogólną liczbę 7247 mieszkańców z sieci kanalizacyjnej korzystało 5311, tj. 85%, w tym 285 osób spoza aglomeracji (6% tej grupy). Według stanu na 30 września 2020 r. na ogółem 7 423 mieszkańców, z sieci kanalizacyjnej korzystało 5274 mieszkańców, tj. 86% ogółu

²⁵ Na terenie gminy Reszel w miejscowości Łęczany, poza aglomeracją, funkcjonuje lokalna sieć kanalizacyjna z miejscową oczyszczalnią ścieków, które należą do Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, a zarządzane są przez Zakład Produkcyjno-Doświadczalny Sp. z o.o. w Łęczanach należący do Uniwersytetu.

mieszkańców, w tym 282 osoby spoza aglomeracji (6% mieszkańców gminy korzystających z kanalizacji).

Według danych z ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków gminy Reszel (dalej: „ewidencja zbiorników bezodpływowych”) oraz informacji uzyskanej z Zakładu Produkcyjno-Doświadczalnego Sp. z o.o. w Łężanach²⁶, nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach ścieków gromadziło w gminie Reszel, według stanu na 31 grudnia 2018 r. 727 mieszkańców, tj. 9,8% ogółu mieszkańców gminy²⁷. Według stanu na 31 grudnia 2019 r. w zbiornikach tych nieczystości ciekłe gromadziło 855 mieszkańców, tj. 11,8% ogółu mieszkańców gminy. Według stanu na 30 września 2020 r. w ww. zbiornikach ścieki gromadziło 1080 mieszkańców, tj. 14,5% ogółu.

Analiza ww. danych wykazuje, że według stanu na 31 grudnia 2018 r. Urząd posiadał wiedzę tylko w odniesieniu do 6013 mieszkańców gminy (81% ogółu) w zakresie sposobu gospodarowania przez nich nieczystościami ciekłymi, taką bowiem liczbę mieszkańców zaewidencjonowano w rejestrze zbiorników bezodpływowych oraz ustalono jako odprowadzających ścieki do sieci kanalizacyjnej. Według stanu na 31 grudnia 2019 r. wiedzę taką Urząd posiadał tylko w odniesieniu do 6166 mieszkańców (85% ogółu), a według stanu na 30 września 2020 r. w odniesieniu do 6354 (86%).

Burmistrz nie posiadał zatem wiedzy odnośnie sposobu postępowania z nieczystościami ciekłymi, według stanu na 31 grudnia 2018 r. w odniesieniu do 1376 mieszkańców gminy (19% ogółu), a według stanu 31 grudnia 2019 r. w odniesieniu do 1081 mieszkańców (15%). Także według stanu na 30 września 2020 r. Burmistrz nie miał wiedzy, co do sposobu gromadzenia nieczystości ciekłych w odniesieniu do 14% ogółu mieszkańców gminy (1069 osób).

(akta kontroli str. 435-441)

Z wyjaśnień uzyskanych od Burmistrza oraz pracowników Urzędu wynika, że różnice między faktyczną liczbą mieszkańców gminy Reszel, a ustaloną na podstawie danych z ewidencji zbiorników bezodpływowych przydomowych oczyszczalni ścieków wynikają z faktu, że ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków gminy Reszel była dokumentacją niekompletną, nie była też prowadzona na bieżąco.

(akta kontroli str. 437-747)

Gminna ewidencja zbiorników bezodpływowych przydomowych oczyszczalni ścieków prowadzona w Urzędzie zawierała m.in. następujące dane: adres nieruchomości, rodzaj zbiornika (bezodpływowy lub przydomowa oczyszczalnia ścieków) i jego pojemność, oznaczenie przedsiębiorcy odbierającego ścieki oraz datę ostatniego wywozu.

Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków nie zawierała informacji o znacznej części zamieszkałych nieruchomości z terenu Gminy, w zakresie sposobu postępowania z nieczystościami ciekłymi. Poszczególne pozycje tej ewidencji były tworzone i uzupełniane tylko na podstawie dobrowolnych i sporadycznych deklaracji mieszkańców. Podejmowano sporadyczne próby jej

²⁶ Z informacji Zakładu Produkcyjno-Doświadczalnego Sp. z o.o. w Łężanach oraz z dokumentów znajdujących się w Urzędzie wynika, że do czerwca 2020 r. do oczyszczalni w Łężanach dowożono nieczystości ciekłe ze zbiornika bezodpływowego (będącego też własnością Uniwersytetu) wspólnego dla wszystkich mieszkańców miejscowości Kocibórz.

²⁷ Dane dotyczące osób gromadzących nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach ścieków oraz ilości odebranych z nich nieczystości, prezentowane są łącznie, gdyż przewoźnicy odbierający nieczystości ciekłe nie mają obowiązku i nie wykazują oddzielnie tych informacji w sprawozdaniach.

uzupełnienia. W 2018 r. taka próba polegała na rozesłaniu do sołtysów prośby o poinformowanie mieszkańców o konieczności realizacji, jak określono „obowiązku wynikającego z art. 5 i 6” ucpg. Umieszczono też taką informację na stronie internetowej Urzędu. Pracownicy Wydziału T-B wysyłali również do mieszkańców imienne prośby o przedłożenie informacji o sposobie gospodarowania ściekami komunalnymi oraz o przedłożenie kopii umów na wywóz nieczystości ciekłych. W latach 2019-2020 (do 30 września) wysłano 82 takie pisma. Takie działania nie były jednak konsekwentne i nie doprowadziły do utworzenia w Urzędzie ewidencji zbiorników spełniającej wymagania art. 3 ust. 3 ucpg, bowiem według stanu na 30 września 2020 r. ewidencja ta obejmowała tylko 359 nieruchomości zamieszkałych²⁸, co stanowiło zaledwie 64% ogółu nieruchomości znajdujących się na terenie nieskanalizowanym gminy Reszel (559). Należy też wskazać, że na 359 pozycji ewidencji, w 58 (17%) nie wpisano danych o pojemności zbiornika. Również w rubryce „data ostatniego wywozu” w 109 pozycjach (31%) nie odnotowano żadnej daty, natomiast na 250 pozycji zawierających datę wywozu w 36 (15%) ostatni odbiór nieczystości odnotowano jeszcze w 2017 r., a w 19 pozycjach (8%) nawet w 2016 r. Także w rubryce dotyczącej umów, które powinni zawierać właściciele nieruchomości na wywóz nieczystości ciekłych, na 359 pozycji aż 91 (26%) nie zawierało w tym zakresie żadnych danych.

Taki stan ewidencji nie mógł zapewnić skutecznej kontroli wykonania przez właścicieli nieruchomości obowiązków wynikających z postanowień ucpg, w tym odnośnie częstotliwości opróżniania zbiorników oraz posiadania umów z uprawnionymi przedsiębiorcami na ich opróżnianie.

(akta kontroli str. 442-450)

Z wyjaśnień kierownika Działu T-B, potwierdzonych przez Burmistrza wynika, że przyczyną nierealizowania przez Urząd obowiązku prowadzenia gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych w sposób umożliwiający kontrolę częstotliwości ich opróżniania, spełniającej wymagania art. 3 ust. 3 ucpg, był fakt że pracownicy, którzy te zadania mieli wpisane do zakresów swoich czynności, obciążeni byli też wieloma innymi obowiązkami, a kontrola zbiorników nawet przy założeniu, że mogła objąć dziennie 2-3 nieruchomości, zajęłaby tym pracownikom większość czasu przeznaczonego na zadania służbowe. Nadto, jak wynika z ww. wyjaśnień, bardzo utrudniona była w tym zakresie współpraca z mieszkańcami gminy, którzy nie chcieli się wiązać na dłuższy okres z jednym przedsiębiorcą, a chcieli za każdym razem mieć możliwość wyboru przedsiębiorcy, któremu mogli zlecić jednorazowo opróżnienie zbiornika bezodpływowego, wybierając najkorzystniejszą cenę. Takie pojedyncze zlecenia traktowali jako wywiązanie się z obowiązku posiadania umowy, określonego w ucpg.

(akta kontroli str. 737-747)

Ogółem w 2018 r. w całym obszarze gminy Reszel z gminnej sieci wodociągowej pobrano 238,7 tys. m³ wody²⁹, a za pośrednictwem sieci kanalizacyjnych oraz zbiorników bezodpływowych łącznie odprowadzono do oczyszczalni ścieków 248,6 tys. m³ ścieków (104% ilości pobranej wody). W 2019 r. pobrano 225,6 tys. m³ wody, a odprowadzono 250,6 tys. m³ ścieków (111%), natomiast w 2020 r. (do 30 września) pobrano 181,7 tys. m³ wody, a odprowadzono 194,6 tys. m³ ścieków (107%).

²⁸ Posiadających 263 zbiorniki bezodpływowe i 96 przydomowych oczyszczalni.

²⁹ Taka w założeniu powinna być szacunkowa ilość wytworzonych ścieków odprowadzona do oczyszczalni, ustalona na podstawie ilości wody pobranej z gminnej sieci wodociągowej w stosunku 1:1. Takie ustalenie zawarto też w § 15 pkt 2 Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków ustanowionego uchwałą Rady Miejskiej w Reszlu z dnia 24 maja 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2018 r., poz. 2566).

Ustalono, że w aglomeracji Reszel z gminnej sieci wodociągowej w 2018 r. do nieruchomości na cele bytowe pobrano łącznie 172,8 tys. m³ wody, natomiast odprowadzono siecią kanalizacyjną do oczyszczalni ścieków 231,0 tys. m³ ścieków, tj. 133% ilości pobranej wody. W 2019 r. pobrano 151,9 tys. m³ wody, natomiast odprowadzono 233,8 tys. m³ ścieków (154%). W 2020 r. (do 30 września) pobrano 120,0 tys. m³ wody, natomiast odprowadzono 182,0 tys. m³ ścieków (152%).

Kontrola wykazała też, że poza aglomeracją w gminie Reszel w 2018 r. z gminnej sieci wodociągowej do nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej pobrano 53,7 m³ wody, natomiast odebrano z tych nieruchomości wozami asenizacyjnymi i przekazano do oczyszczalni ścieków³⁰ zaledwie 5,4 tys. m³ ścieków, tj. 10% ilości pobranej wody. W 2019 r. do nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej pobrano 61,4 tys. m³ wody, natomiast przekazano do oczyszczalni 4,5 tys. m³ ścieków (7,3%). W 2020 r. (do 30 września) pobrano do ww. nieruchomości 52,8 tys. m³ wody, a odprowadzono 3,8 tys. m³ ścieków (7,2%).

Z wyjaśnień uzyskanych od pracowników Urzędu wynika, że w aglomeracji większa ilość odprowadzonych ścieków do oczyszczalni od ilości zużytej wody wynika z faktu przedostawania się do instalacji kanalizacyjnej wód retencyjnych. Natomiast fakt znacznie mniejszej ilości ścieków odwożonych do oczyszczalni ścieków z nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej poza aglomeracją, aniżeli ilość pobranej wody, wynika z używania w warunkach wiejskich dużych ilości wody do celów gospodarczych, głównie hodowli zwierząt i roślin.

NIK zauważa, że dla obszarów wiejskich przyjmuje się, że ok. 30% wody przeznaczonej na cele bytowe to tzw. bezpowrotne zużycie wody. Nie uzasadnia to więc tak niskiego odsetka ścieków odbieranych transportem asenizacyjnym w stosunku do dostarczonej wody (poniżej 8%). Powyższe wskazuje na możliwy problem niekontrolowanego (poza ewidencją) pozbywania się nieczystości ciekłych, a w konsekwencji istotnego ryzyka zanieczyszczenia wód lub powierzchni ziemi.

(akta kontroli str.435, 759-760)

Analiza sprawozdań SG-01 za lata 2018 – 2019 w zakresie wielkości nieczystości ciekłych z terenu gminy Reszel, składanych do GUS wykazała, że w żadnym z nich nie uwzględniono ścieków odebranych przez sieć kanalizacyjną w miejscowości Łęczany i odprowadzonych do miejscowej oczyszczalni ścieków będącej własnością Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, a eksploatowanej przez Zakład Produkcyjno-Doświadczalny Łęczany Sp. z o.o., jak również odbieranych przez tę oczyszczalnię ścieków ze zbiornika bezodpływowego w miejscowości Kocibórz.

(akta kontroli str. 476-483)

Z informacji uzyskanych od Prezesa Zakładu Produkcyjno-Doświadczalnego Łęczany Sp. z o.o. wynika, że w 2018 r. oczyszczalnia Łęczanach przyjęła z kanalizacji w Łęczanach 12 170 m³ ścieków, w 2019 r. 12 304 m³, a w trzech pierwszych kwartałach 2020 r. 8869 m³. Natomiast ze zbiornika bezodpływowego w miejscowości Kocibórz oczyszczalnia ta odebrała po 1136 m³ ścieków w 2018 r. i w 2019 r. oraz 568 m³ w trzech pierwszych kwartałach 2020 r.

(akta kontroli str. 436-437)

Burmistrz Reszla wyjaśnił, że w sprawozdaniach SG-01 składanych do GUS nie ujęto danych o ściekach zebranych w Łęczanach i Kociborzu, gdyż dla potrzeb tego

³⁰ Dane dotyczące ilości ścieków odebranych z nieruchomości poza aglomeracją ustalono na podstawie sprawozdań kwartalnych przedsiębiorców odbierających ścieki z tych nieruchomości wozami asenizacyjnymi. Dwa punkty zlewne znajdują się na terenie oczyszczalni ścieków i nie posiadają liczników ścieków dostarczanych pojazdami asenizacyjnymi.

sprawozdania pobrano tylko dane z WPK dotyczące ścieków dostarczanych do oczyszczalni w Reszlu.

Zdaniem NIK takie postępowanie nie jest prawidłowe, gdyż sprawozdanie SG-01 dotyczy całej gminy i winno w zakresie sprawozdawczym zawierać informację o sytuacji w całej gminie.

(akta kontroli str. 735-736)

W celu oceny stopnia kompletności ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków dokładnej analizie poddano sytuację w jednej z miejscowości gminy Reszel – Bezlawki. W ewidencji zbiorników znajdowały się dane o 12 nieruchomościach z tej miejscowości, w których zamieszkiwały 44 osoby. Natomiast z dokumentacji Urzędu dotyczącej numerów ewidencyjnych wynika, że w tej miejscowości nadano nieruchomościom 18 numerów ewidencyjnych, a zamieszkiwały je na stałe 62 osoby.

Burmistrz, poinformowany przez kontrolerów NIK o ww. rozbieżnościach, polecił pracownikom Urzędu dokonanie weryfikacji stanu faktycznego w Bezlawkach w zakresie gromadzenia nieczystości ciekłych we wszystkich zamieszkałych nieruchomościach. Z uwagi na zagrożenie epidemiologiczne działania kontrolne prowadzono telefonicznie korzystając z pośrednictwa sołtysa tej miejscowości. Nie wszystkie dane jednak udało się do zakończenia kontroli NIK zweryfikować. Na 18 nieruchomości do zakończenia kontroli nie uaktualniono danych odnośnie trzech. Z pozostałych nieruchomości tylko w dwóch przypadkach posiadano aktualne dane. W 13 pozycjach ewidencji nowe informacje naniesiono m.in. w rubryce zawierającej dane o datach wywozu nieczystości, jak również o zawartych umowach.

Burmistrz wyjaśnił, że weryfikacja w tym zakresie będzie nadal trwała i sfinalizowana zostanie w najbliższym czasie.

(akta kontroli str. 484-487)

W celu weryfikacji rzetelności danych dotyczących ujętych w ewidencji zbiorników dokonano jej porównania z danymi uzyskanymi w informacji od Starosty Powiatu Kętrzyńskiego. Starosta podał, że według posiadanych rejestrów wydanych decyzji o pozwoleniu na budowę od 2004 r., nie prowadził postępowań w sprawie wydania pozwolenia na budowę zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe o pojemności powyżej 10 m³ oraz przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie gminy Reszel. Natomiast weryfikacja danych z informacji starosty dotyczących zbiorników bezodpływowych o pojemności poniżej 10 m³, na które dokonano zgłoszeń w latach 2018 – 2020 wykazała, że nie były ujęte w gminnej ewidencji dwa zbiorniki bezodpływowe na ścieki w miejscowości Pastarzewo, jeden o pojemności do 4 m³, którego wybudowanie zgłoszono staroście 05.05.2019 r. i drugi o pojemności do 10 m³ zgłoszony 26 sierpnia 2020 r., a także zbiornik bezodpływowy na ścieki sanitarne w miejscowości Wólka Ryńska, na którego wybudowanie starosta wydał pozwolenie w dniu 20 stycznia 2020 r. Dokonane rozpoznanie wykazało, że wszystkie te trzy zbiorniki nie były jeszcze użytkowane i dlatego nie były zgłoszone do ewidencji zbiorników.

(akta kontroli str. 488-491)

Znaczna liczba właścicieli nieruchomości z terenu gminy Reszel gromadzących nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach ścieków nie posiadała stałych umów na odbiór ścieków przez uprawnionych przedsiębiorców. W ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków gminy Reszel w rubryce dotyczącej umów, które powinny

zawierać właścicieli nieruchomości na wywóz nieczystości ciekłych, na 359 pozycji aż 91 (26%) nie zawierało w tym zakresie żadnych danych. Przy czym w latach 2018 – 2020 w gminie Reszel nie było żadnego przypadku wdrożenia w stosunku do tych właścicieli nieruchomości działań w trybie w art. 6 ust. 6 i 7 ucp, polegających na organizowaniu przez gminę opróżniania zbiorników, przy jednoczesnym nałożeniu na tych właścicieli obowiązku wniesienia stosownych opłat za wykonane na ich rzecz czynności. Wskazuje to na brak w wystarczającym stopniu kontroli, o której mowa w art. 6 ust. 5a ucp, dotyczącej wykonania przez mieszkańców gminy obowiązku posiadania umów z przedsiębiorcami na odbiór nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str.442-448)

Burmistrz Reszla wyjaśnił, że do Urzędu „nie wpłynęły zgłoszenia o braku opróżniania zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli (przelewania się zbiornika), zaś podczas losowych kontroli nie stwierdzono przypadku, w którym zastosowanie miałby przepis art. 6, ust. 7.” Ponadto Burmistrz podał, że „W Gminie nie zdarzyła się sytuacja, by mieszkaniec, który nie posiadał umowy pozostał bez możliwości opróżnienia zbiornika bezodpływowego.”

(akta kontroli str.748-756)

Z informacji uzyskanej z WPK przez kontrolerów NIK, wynika, że jako gminna jednostka organizacyjna, było ono przygotowane na odbiór nieczystości od właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów z żadnym z uprawnionych przedsiębiorców. W latach 2018-2020 nie odnotowano odmowy wykonania takich usług, świadcząc je najpóźniej w ciągu 48 godzin od zgłoszenia. Nie zanotowano też skarg na postępowanie WPK w tym zakresie.

(akta kontroli str. 493-494)

W rejestrze podmiotów wykonujących na terenie gminy Reszel działalność regulowaną wpisane jest Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Reszlu, jako jedyne zajmujące się działalnością związaną z gospodarką ściekami. Przedsiębiorstwo to otrzymało zezwolenie od Burmistrza Reszla 21 sierpnia 2002 r. w którym jako przedmiot działalności określono wykonywanie na obszarze gminy Reszel działalności gospodarczej polegającej na ujmowaniu, uzdatnianiu i zbiorowym dostarczaniu wody oraz zbiorowym odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków na terenie gminy Reszel za pomocą urządzeń kanalizacyjnych, będących w posiadaniu WPK w dniu wydania zezwolenia i wybudowanych przez WPK w oparciu o wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych.

(akta kontroli str. 495-510)

WPK to spółka komunalna ze 100% udziałem gminy Reszel. Ustalono, że pracownicy Urzędu na polecenie Burmistrza w latach 2018-2020 w ramach nadzoru nie przeprowadzili w WPK żadnej kontroli na podstawie art. 18e uzzw, jako przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem, w tym w zakresie odbioru, gromadzenia i oczyszczania ścieków.

(akta kontroli str. 496-502)

Burmistrz wyjaśnił, że zgodnie z brzmieniem ww. art. 18e uzzw do kontroli WPK jest uprawniony, lecz przepis ten nie nakłada na niego obowiązku kontroli. Dodał, że ponieważ WPK jest spółką ze 100% udziałem gminy Reszel, to dane o spółce są mu dostępne „w każdym czasie na każdym etapie jej działalności.” Na bieżąco nadzór prowadzi też Rada Nadzorcza spółki. Burmistrz nie wyklucza jednak, że

w przyszłości może być przeprowadzona taka kontrola zgodności działalności z zezwoleniem.

(akta kontroli str. 748-756)

Kontrola NIK ustaliła, że w miejscowości Łężany leżącej na terenie gminy Reszel zbiorowym gromadzeniem, odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków zajmował się należący do Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego Zakład Produkcyjno-Doświadczalny Łężany Sp. z o.o., który eksploatował należącą do uniwersytetu oczyszczalnię ścieków i sieć kanalizacyjną zbierającą ścieki komunalne z budynków uniwersyteckich oraz nieruchomości prywatnych miejscowości Łężany. Z informacji uzyskanej od spółki wynika, że np. w 2020 r. oczyszczalnia przyjęła z przyłączonej do niej sieci kanalizacyjnej ok. 12 000 m³ ścieków oraz 568 m³ z bezodpływowego zbiornika w miejscowości Kocibórz, należącego również do Uniwersytetu. Zarówno spółka jak i uniwersytet nie występowali do Burmistrza gminy Reszel o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, o którym mowa w art. 16 uzw. Burmistrz Reszla też nie reagował na prowadzenie tej działalności bez zezwolenia, pomimo iż fakt ten był mu znany od co najmniej 2017 r., kiedy to Uniwersytet Warmińsko-Mazurski wystąpił o przejęcie przez Gminę Reszel ww. sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni. Wówczas Burmistrz nie podjął niezwłocznych działań w celu przejęcia przez gminę sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni informując uniwersytet, że „...musi szczegółowiej przeanalizować możliwość przejęcia...”. Dopiero w lipcu 2020 r. po interwencji mieszkańców sołectwa Kocibórz, w związku z wypowiedzeniem im przez Uniwersytet umowy odbioru nieczystości ciekłych z bezodpływowego zbiornika, Burmistrz Reszla wystąpił o przekazanie działki z tym zbiornikiem w celu budowy oczyszczalni ścieków w miejsce dotychczasowego zbiornika bezodpływowego. Do prośby tej uniwersytet przychylił się przystępując niezwłocznie do wyceny działki. Pozostała jednak nadal niezakończona sprawa przejęcia przez gminę sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni w Łężanach, a w powstałej sytuacji, gdy eksploatująca je spółka nie posiada zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, o którym mowa w art. 16 uzw, Burmistrz pozbawiony jest możliwości kontroli tego przedsięwzięcia w trybie art. 18e uzw, tj. w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem, w tym polegającej na odbiorze, gromadzeniu i oczyszczaniu ścieków.

(akta kontroli str. 451-472)

Należy dodać, że w informacji, przedłożonej kontrolerom NIK, Prezes Zakładu Produkcyjno-Doświadczalnego Łężany Sp. z o.o. podał, że również kontrola Urzędu Skarbowego w Kętrzynie zwróciła uwagę na bezprawne prowadzenie przez tę spółkę działalności polegającej na gospodarowaniu ściekami komunalnymi, co może skutkować sankcjami finansowymi oraz karno-skarbowymi.

(akta kontroli str. 473-475)

Burmistrz Reszla wyjaśnił m.in, że gmina Reszel świadoma jest obowiązku wynikającego z art. 3 uzw, „jednakże też musi podejmować racjonalne i przemyślane decyzje takie aby nie narazić gminy na bardzo duże wydatki związane m.in. z dostosowaniem istniejącej oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej w msc. Łężany do wymogów obowiązujących przepisów”.

Nadto Burmistrz na pytanie, dlaczego tolerował funkcjonowanie w gminie Reszel bez zezwolenia, o którym mowa w art. 16 uzw, przedsiębiorstwa prowadzącego działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków podał, że „nie posiadał takiej wiedzy”.

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z art. 16 ust. 1 uzzw, to Burmistrz wydaje zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków. Posiadał zatem wiedzę komu takiego zezwolenia udzielił, a działalność jaką bez zezwolenia prowadziła spółka w Łęczanach, z uwagi na to, że była ona w Urzędzie znana i mieściła się w zakresie zadania własnego gminy, o którym mowa w art. 3 ust. 1 uzzw, winna podlegać szczególnemu nadzorowi organów gminy.

(akta kontroli str. 744-747)

Na terenie gminy Reszel w latach 2018 – 2020 działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych prowadziło pięciu przedsiębiorców (w pierwszych dwóch kwartałach 2018 r. były to cztery przedsiębiorstwa), wszystkie wpisane do gminnej ewidencji zezwoleń na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport ścieków:

- Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Reszlu, gminna jednostka organizacyjna, na podstawie art. 7 ust. 5 ucpg zwolniona z uzyskania zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych,
- Przedsiębiorstwo Usługowe „Kret” JS z Kętrzyna, wpisane do ewidencji gminy Reszel w 2012 r., aktualne zezwolenie ważne do 2022 r.,
- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe RK, Burszewo gm. Sorkwity, wpisane do ewidencji w 2010 r., aktualne zezwolenie do 2030 r.,
- Zakład Usług Rolnych WŚ, Warpuny gm. Sorkwity, wpisany do ewidencji w 2017r., aktualne zezwolenie do 2027 r.,
- WC SERWIS Sp. z oo., Zabrze, wpisana do ewidencji w 2018 r., aktualne zezwolenie do 2028 r.

Wszyscy ww. przedsiębiorcy złożyli w Urzędzie sprawozdania kwartalne z działalności na terenie gminy Reszel za okres od 2018 r. do 30 września 2020 r., tj. czterech po 11 sprawozdań, a WC SERWIS Sp. z oo., z Zabrze 9, gdyż działalność rozpoczęła od 3 września 2018 r.

Ustalono też, że na ogółem 53 sprawozdania z okresu objętego kontrolą NIK, 50 wpłynęło do Urzędu w terminie określonym w art. 9o ust. 2 ucpg, tj. do końca miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczyło sprawozdanie, albo w tym terminie nadano je w urzędzie pocztowym. W trzech przypadkach złożenia sprawozdań z przekroczeniem ww. terminu, wydano decyzje administracyjne nakładające sankcje finansowe przewidziane w art. 9xb pkt 2 ucpg, w związku z art. 9zb ust. 1b ucpg, w postaci kary pieniężnej w wysokości 100 zł za każdy dzień zwłoki. Wydano trzy decyzje nakładające administracyjne kary pieniężne na łączną kwotę 1900 zł, którą zobowiązani opłacili.

Analiza treści ww. sprawozdań wykazała, że zawierały one dane wymagane przez art. 9o ust. 3 ucpg. Jednakże czterech na pięciu przedsiębiorców nie dołączało do sprawozdań wymaganych przez art. 9o ust. 4 ucpg wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi zawarli umowy w okresie sprawozdawczym, lecz zestawienia jednorazowych zleceń wywozu nieczystości.

Ogółem przedsiębiorcy (w tym WPK) łącznie z terenu gminy Reszel odebrali nieczystości ciekłe ze zbiorników bezodpływowych: w 2018 r. ze 126 nieruchomości (kwartalnie od 22 do 38), w 2019 r. ze 140 nieruchomości (kwartalnie od 23 do 45) oraz w pierwszych trzech kwartałach 2020 r. ze 127 nieruchomości (kwartalnie od 32 do 57). Samo WPK, jako gminna jednostka organizacyjna, w 2018 r. odebrała nieczystości ciekłe z 51 zbiorników bezodpływowych (40,5% ogółu), w 2019 r. z 36 (25,7%) oraz w trzech kwartałach 2020 r. z 17 (13,4%).

(akta kontroli str. 512-690)

2.2. Zwiększanie liczby użytkowników w sieci kanalizacyjnej

Kontrola NIK ustaliła, że w gminie Reszel w latach 2018 – 2020 (do 30 września) w obrębie skanalizowanych obszarów nie dokonano identyfikacji nieruchomości pod względem oceny, czy na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg powinny być obowiązkowo przyłączone do gminnej sieci kanalizacyjnej. Zgodnie z art. 5 ust. 6 i ust. 7 ucpg nadzór nad realizacją ww. obowiązku sprawuje Burmistrz i w sytuacji niewykonania przez mieszkańca ww. obowiązku wydaje decyzję nakazującą.

W latach 2018-2020 w Urzędzie nie było przypadku wszczęcia postępowań administracyjnych zmierzających do wydania decyzji nakazującej właścicielowi nieruchomości podłączenie do sieci kanalizacyjnej. Pracownicy Działu T-B wskazali, że nie mieli wiedzy na temat nieruchomości, które były zobowiązane do podłączenia do istniejących sieci.

(akta kontroli str. 691-693)

Burmistrz Reszla wyjaśnił, że w chwili projektowania inwestycji budowy sieci kanalizacji sanitarnej wszystkie budynki zlokalizowane na trasie przebiegu były ujęte jako te, które będą podłączone, a potem nie otrzymywał informacji ze spółki gminnej zajmującej się m.in. kanalizacją, że któryś z właścicieli odmówił podłączenia.

(akta kontroli str. 748-756)

Z informacji uzyskanej od WPK wynika, że spółka ta nie przekazywała takich informacji do Urzędu, ponieważ ich nie gromadziła, gdyż zdaniem jej Prezesa Urząd posiada wszelkie możliwości organizacyjne by to robić samodzielnie.

(akta kontroli str. 692-693)

W latach 2018 – 2020 (do 30 września) w gminie Reszel wybudowano jeden odcinek sieci kanalizacyjnej (w 2020 r.) o długości 152,50 m, z przyłączem kanalizacji sanitarnej o długości 12 m, w miejscowości Robawy znajdującej się na terenie aglomeracji. Do tego nowo wybudowanego odcinka sieci kanalizacyjnej podłączono 2020 r. tylko jeden budynek (w lipcu), który jednak nie jest jeszcze zamieszkały. Obecnie na terenie, na którym wybudowano ten odcinek sieci znajdują się działki rolne. Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że dopiero aktualnie opracowywany plan zagospodarowania przestrzennego dla tego terenu określi możliwości zagospodarowania nieruchomości. W wyjaśnieniach tych Burmistrz podał też, że do momentu uchwalenia planu zagospodarowania trudno prowadzić jakiegokolwiek działania informacyjne czy edukacyjne.

Ustalono, że dane dotyczące ww. nowo wybudowanego odcinka sieci kanalizacyjnej zostały ujęte w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2020 r.

(akta kontroli str. 691, 748-756)

W 2017 r. na terenie Gminy Reszel nie było przyłączy do sieci kanalizacyjnej. W 2018 r. przyłączono cztery nieruchomości, w tym w dwóch nowo wybudowanych obecnie zamieszkują trzy osoby, jedna nieruchomość nadal pozostaje w budowie, a jedna funkcjonuje sezonowo jako dom letniskowy (stan na czas kontroli NIK). W 2019 r. przyłączono sześć nieruchomości, w tym w dwóch nowo wybudowanych zamieszkuje osiem osób, jedna nieruchomość pozostaje w budowie, a trzy funkcjonują sezonowo jako domy letniskowe. W 2020 r. (do 30 września) przyłączono dwie nieruchomości, w tym w jednej nowo wybudowanej zamieszkuje trzy osoby, a jedna funkcjonuje sezonowo jako dom letniskowy. Wszystkie ww. przyłączenia zostały wykonane w aglomeracji Reszel, dane dotyczące osób, które zaczęły korzystać z podłączenia budynków do kanalizacji wykazano w sprawozdaniach AKPOŚK za poszczególne lata.

Analiza kompletności podłączenia do sieci nieruchomości przy trzech ulicach z zabudową jednorodzinną: Fryderyka Chopina, Mikołaja Kopernika i Polnej, wykazała, że według ewidencji nieruchomości w Urzędzie, przy ulicy F. Chopina funkcjonowało czternaście obiektów, którym nadano numery ewidencyjne od 1 do 14. Z informacji WPK wynika, że wszystkie te nieruchomości zostały przyłączone do sieci kanalizacyjnej przed 2018 rokiem. Przy ulicy Kopernika znajdowało się 12 nieruchomości o numerach od 1 do 12 i również wszystkie przyłączono do sieci kanalizacyjnej przed 2018 rokiem. Przy ul. Polnej według ewidencji nieruchomości znajdowało się siedem nieruchomości od numeru 1 do numeru 7. Natomiast dokumentacja WPK wskazywała, że przy tej ulicy podłączonych do sieci kanalizacyjnej było osiem nieruchomości, pięć przyłączonych jeszcze przed 2018 r., jedna w 2018 r., a dwie w 2019 r., a więc było to o jedną nieruchomość więcej niż wynikało z ewidencji budynków. Ustalono, że nieruchomość tę przyłączono do sieci kanalizacyjnej w 2019 r., jednak znajduje się nadal w budowie i jego właściciele nie wystąpili jeszcze o nadanie numeru ewidencyjnego.

(akta kontroli str. 695-707)

W Gminie w latach 2018-2020 nie korzystano z dofinansowania zadań dotyczących wykonania przyłączy nieruchomości do sieci kanalizacyjnej oraz nie występowano do instytucji zewnętrznych o przyznanie środków na ten cel.

Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że nie przeznaczano środków własnych gminy na dofinansowanie do wykonania przyłączy nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, ponieważ uznano, że to właściciele, którzy ubiegają się o przyłączenie swoich budynków ponoszą sami koszty tego przyłączenia. Zadanie to mogłoby być dofinansowane gdyby gmina posiadała wolne środki, a z uwagi na ograniczone środki gmina w pierwszej kolejności realizuje zadania obligatoryjne.

(akta kontroli str. 708, 757-758)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono niżej wymienione nieprawidłowości:

1. Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, nie spełniała wymogów art. 3 ust. 3 ucpg, gdyż była niekompletna i zawierała nieaktualne dane (szczegółowy opis znajduje się na str. 15-17 wystąpienia).
2. Burmistrz nie posiadał wiedzy, co do sposobu gromadzenia nieczystości ciekłych w odniesieniu do 1376 mieszkańców gminy (19% ogółu) według stanu na 31 grudnia 2018 r., w odniesieniu do 1081 mieszkańców (15%) według stanu na 31 grudnia 2019 r. oraz według stanu na 30 września 2020 r. w odniesieniu do 1069 mieszkańców, tj. 15% ogółu, gdyż ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków gminy Reszel nie zawierała żadnych danych w odniesieniu do ww. mieszkańców - co było niezgodne z dyspozycją art. 5 ust. 6 ucpg, zgodnie z którą Burmistrz pełni nadzór nad realizacją obowiązków mieszkańców gminy w tym zakresie (szczegółowy opis znajduje się na str. 15-17 wystąpienia).
3. Burmistrz nie egzekwował od mieszkańców gminy realizacji określonego w art. 6 ust. 1 ucpg, obowiązku udokumentowania w formie umowy korzystania z usług uprawnionych przedsiębiorców w zakresie opróżniania bezodpływowych zbiorników i transportu nieczystości ciekłych oraz nie kontrolował w wystarczającym stopniu, w myśl dyspozycji art. 6 ust. 5a ucpg, wykonania tego obowiązku (szczegółowy opis znajduje się na str. 19-20 wystąpienia).
4. Urząd akceptował składanie, przez czterech spośród pięciu przedsiębiorców wykonujących na terenie gminy Reszel usługi w zakresie odbioru nieczystości

ciekłych, sprawozdań kwartalnych niezgodnych z wymogiem art. 9o ust. 4 ucp. Stwierdzono bowiem, że przedsiębiorcy ci nie dołączali wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi zawarli umowy w okresie sprawozdawczym na opróżnianie zbiorników oraz z którymi takie umowy rozwiązano (szczegółowy opis znajduje się na str. 22 wystąpienia).

5. Urząd nierzetelnie sporządził i złożył do GUS dwa sprawozdania SG-01 za lata 2018 – 2019. Nie uwzględniono w nich bowiem ilości ścieków odebranych przez sieć kanalizacyjną w miejscowości Łężany i odprowadzonych do miejscowej oczyszczalni ścieków będącej własnością Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, a eksploatowanej przez Zakład Produkcyjno-Doświadczalny Łężany Sp. z o.o., jak również odbieranych przez tę oczyszczalnię ścieków ze zbiornika bezodpływowego w miejscowości Kocibórz (szczegółowy opis znajduje się na str. 18 wystąpienia).
6. Burmistrz nie podjął działań wyjaśniających w odniesieniu do przedsiębiorstwa prowadzącego na terenie gminy Reszel działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków bez zezwolenia o którym mowa w art. 16 uzw, pozbawiając się w ten sposób możliwości kontroli działalności, która będącej zadaniem własnym gminy (szczegółowy opis znajduje się na str. 20-21 wystąpienia).
7. W gminie Reszel nie dokonano identyfikacji nieruchomości pod względem oceny, czy na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 2 ucp. powinny być one przyłączone do istniejącej sieci kanalizacyjnej (szczegółowy opis znajduje się na str. 22-23 wystąpienia).

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia działalność skontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie. W Urzędzie prowadzono wprowadzenie ewidencje zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, jednakże jej stan nie umożliwiał sprawowania należytego nadzoru nad ściekami komunalnymi na obszarze gminy Reszel, bowiem nie była ona kompletna i nie była na bieżąco aktualizowana. Nie dostarczała ona Burmistrzowi Reszla żadnych informacji odnośnie sposobu postępowania z nieczystościami ciekłymi w odniesieniu do 19% mieszkańców gminy w 2018 r. i 15% w latach 2019 – 2020.

Ilości ścieków odebranych transportem asenizacyjnym w stosunku do dostarczonej wody (poniżej 8%), wskazują na możliwy problem niekontrolowanego pozbywania się nieczystości ciekłych i ryzyko zanieczyszczenia wód lub powierzchni ziemi.

Brak dostatecznego nadzoru przyczynił się do tego, że znaczna część właścicieli nieruchomości z terenu gminy Reszel gromadzących nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach ścieków nie posiadała stałych umów na odbiór ścieków przez uprawnionych przedsiębiorców. Przyczyną tego był m.in. fakt, że Urząd przyjmował bez uwag składanie przez czterech spośród pięciu przedsiębiorców, wykonujących na terenie gminy Reszel usługi w zakresie odbioru nieczystości ciekłych, składanie sprawozdań kwartalnych bez wykazu umów, wymaganego przez art. 9o ust. 4 ucp.

Niedostateczny nadzór nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi spowodował też, że w gminie Reszel funkcjonowało przedsiębiorstwo prowadzące działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, bez ustawowo wymaganego zezwolenia Burmistrza.

Ustalono też, że składane przez Urząd do Głównego Urzędu Statystycznego sprawozdania SG-01 w zakresie ilości nieczystości ciekłych z terenu gminy Reszel zawierały niepełne dane.

3.1. Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

W latach 2018 – 2020 (30 września), zadania w zakresie gospodarki ściekowej realizowało zarówno WPK ze środków własnych (w tym środków przekazanych przez Gminę na podwyższenie kapitału zakładowego poprzez zwiększenie liczby udziałów) oraz Gmina, która wykonała dokumentację projektową na rozbudowę instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej w miejscowości Robawy. W ww. okresie Gmina nie występowała do instytucji przyznających dofinansowanie na realizację zadań inwestycyjnych w zakresie budowy, remontów i modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej oraz funkcjonującej oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Reszel, w tym m.in. do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz innych instytucji przyznających takie dofinansowanie ze środków zewnętrznych.

O dofinansowanie przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków w Reszlu ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020 wystąpiło WPK, które do 10 marca 2021 r. nie podpisało umowy o dofinansowanie tego projektu.

Burmistrz wyjaśnił, że: Gmina Reszel w latach 2018-2020 nie podejmowała działań w zakresie pozyskania środków finansowych na cele gospodarki ściekowej z uwagi na zbyt wygórowane warunki udziału w programach dofinansowujących zadania.

(akta kontroli str. 709-713, 730-734)

Od 2018 r. Gmina planowała środki finansowe w wysokości 45 tys. zł na opracowanie dokumentacji projektowej budowy kanalizacji w miejscowości Klewno znajdującej się na terenie gminy, poza obszarem aglomeracji. W badanym okresie nie wydatkowano środków na ten cel, a termin opracowania dokumentacji wraz z uzyskaniem pozwolenia na budowę ustalono na dzień 20 marca 2021 r.

(akta kontroli str. 709-712)

Rada Miejska uchwałą z 28 września 2017 r. ustaliła zasady udzielania dotacji celowej na realizację inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej³¹. Określono w niej m.in., że dotacje celowe mogą być udzielone na:

- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków dla budynków mieszkalnych, w przypadku braku możliwości technicznego podłączenia ich do kanalizacji sanitarnej lub podłączenie jest ekonomicznie nieuzasadnione,
- usuwanie pokryć dachowych zawierających azbest,
- budowę urządzeń do wytwarzania energii odnawialnej,
- zmianę ogrzewania węglowego na proekologiczne.

W uchwale tej ustalono, że kwota przyznanej dotacji dla budowanych przydomowych oczyszczalni ścieków wynosi 80% wartości inwestycji, nie więcej niż 8 tys. zł.

(akta kontroli str. 714-729)

³¹ Nr XLIII/295/2017 z 28.09.2017 r. w sprawie ustaliła zasady udzielania dotacji celowej na realizację inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, trybu postępowania w sprawie udzielania dotacji oraz sposobu jej rozliczenia, zmieniona uchwałą nr LIX/400/2018 z 27.06.2018 r. wprowadzonych m.in. na podstawie art. 400a ust. 1 pkt 8-9 i pkt 22 w związku z art. 403 ust. 2-6 ustawy z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2020 r., poz. 1219 ze zm.).

3.2. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

W okresie objętym kontrolą, wydatki Gminy dotyczące zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych wyniosły: 445,2 tys. zł w 2018 r., 729,6 tys. zł w 2019 r. i 172,1 tys. zł do 30 września 2020 r.

W ww. okresie na realizację zadań rzeczowych w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków w aglomeracji Reszel wydatkowano łącznie 397,3 tys. zł, w tym:

- 81,2 tys. zł – na opracowanie w 2018 r. dokumentacji projektowej modernizacji oczyszczalni ścieków (zadanie wykonało WPK ze środków własnych, wniesionych przez Gminę w formie podwyższenia kapitału zakładowego),
- 16,2 tys. zł – na opracowanie w 2020 r. dokumentacji projektowej budowy sieci kanalizacji na terenie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenie miasta Reszel (środki własne WPK),
- 69,9 tys. zł – w tym: 14,8 tys. zł na opracowanie w 2019 r. dokumentacji projektowej rozbudowy i przebudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w miejscowości Robawy (zadanie to wykonała Gmina), 55,1 tys. zł na budowę w 2020 r. sieci kanalizacyjnej w Robawach (zadanie wykonało WPK ze środków własnych, wniesionych przez Gminę w formie podwyższenia liczby udziałów),
- 230 tys. zł – na przywrócenie w 2019 r. pełnej przepustowości odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w parku miejskim w Reszlu (modernizacja sieci kanalizacyjnej w mieście Reszel) – zadanie wykonało WPK ze środków własnych, wniesionych przez Gminę w formie podwyższenia udziałów.

Analiza przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017 wykazała, że wg stanu na 30 września 2020 r. nie zrealizowano w całości żadnego z wymienionych w nim projektów.

(akta kontroli str. 709-729)

W sprawozdaniu z realizacji AKPOŚK 2017 za 2018 r. podano, że wydatki związane z wykonaniem dokumentacji budowlanej na oczyszczalnię ścieków wyniosły 81,8 tys. zł, tj. były one wyższe o 0,6 tys. zł niż faktycznie wydatkowano na jej opracowanie (81,2 tys. zł). W sprawozdaniu za 2019 r. nie podano żadnych wydatków związanych z realizacją zadań ujętych w AKPOŚK 2017 oraz zadań wykonywanych na obszarze wyznaczonej aglomeracji.

(akta kontroli str. 334-357)

W latach 2018 – 2020 Gmina udzieliła dotacji na budowę 30 przydomowych oczyszczalni ścieków, w tym ośmiu w 2018 r., 15 w 2019 r. i 7 w 2020 r. Na budowę tych oczyszczalni przyznano łącznie kwotę 222,2 tys. zł, z tego: 58,9 tys. zł w 2018 r., 110,8 tys. zł w 2019 r. oraz 52,6 tys. zł w 2020 r.

(akta kontroli str. 714-729)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono niżej wymienione nieprawidłowości:

1. Gmina, w badanym okresie, nie zabezpieczyła środków finansowych w wysokości umożliwiającej pełną realizację zadań ujętych w AKPOŚK 2017 w zakresie gospodarki ściekowej oraz nie występowała do innych instytucji o pozyskanie środków na ich realizację ze źródeł zewnętrznych.

Burmistrz w sprawach:

- niewystępowania do zewnętrznych instytucji o pozyskanie środków finansowych na realizację zadań w zakresie gospodarki ściekowej,
- nieplanowania w latach 2018 – 2020 środków finansowych w wysokości umożliwiającej zrealizowanie zadań dotyczących gospodarki ściekowej,

wyjaśnił, że:

- z analizy programów dotyczących dofinansowania zadań z zakresu gospodarki ściekowej wynika, iż głównym kryterium ubiegania się o środki zewnętrzne był wskaźnik koncentracji ilości RLM przypadający na jeden kilometr (wskaźnik określony Dyrektywą 91/271/EWG); wskaźnik ten był niemożliwy do osiągnięcia w gminie Reszel, z uwagi na rozproszoną zabudowę na terenach wiejskich; programy te były przeznaczone dla dużych i zwartych aglomeracji, a nie dla małych gmin o rozproszonej zabudowie,
- na zadania wymienione w AKPOŚK 2017 środki w budżecie gminy nie były zabezpieczane, ponieważ spółka WPK realizowała je ze środków własnych.

NIK nie podziela stanowiska Burmistrza w sprawie przyczyn nieplanowania w latach 2018 – 2020 środków finansowych w wysokości umożliwiającej zrealizowanie zadań dotyczących gospodarki ściekowej, bowiem Gmina w ww. okresie faktycznie przekazywała WPK środki finansowe na ten cel w wysokości 366,3 tys. zł wniesione w formie podwyższenia kapitału zakładowego poprzez zwiększenie liczby udziałów.

(akta kontroli str. 709-713, 730-734)

2. W sprawozdaniach z realizacji AKPOŚK 2017 za lata 2018-2019, przekazanych do PGW Wody Polskie RZGW w Białymstoku, podawano nierzetelne informacje dotyczące kwot ponoszonych wydatków na realizację następujących zadań, tj. w sprawozdaniu za:

- 2018 r., nierzetelnie podano wysokość nakładów poniesionych na wykonanie dokumentacji budowlanej na oczyszczalnię ścieków, bowiem do sprawozdania podano wyższe o 0,6 tys. zł (81,8 tys. zł) wydatki niż WPK faktycznie poniosło (81,2 tys. zł),
- 2019 r. nie wykazano poniesionych nakładów w wysokości 230 tys. zł na wykonanie modernizacji ok. 180 m odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w mieście Reszel.

Burmistrz wyjaśnił, że: pracownik Gminy przed wypełnieniem formularzy sprawozdawczych z realizacji z AKPOŚK 2017, nie posiadając informacji w zakresie gospodarki ściekowej, zwracał się do WPK o uzupełnienie danych do tego sprawozdania. Przekazane przez WPK dane do sprawozdania z realizacji AKPOŚK 2017 uznano za wiarygodne i nie weryfikowano ich przed wysłaniem sprawozdania do PGW Wody Polskie. Wskazał też, że zostaną podjęte wszelkie niezbędne czynności zmierzające do rzetelnego uwiarygodnienia zebranych informacji umieszczanych w sprawozdaniu.

(akta kontroli str. 334-377, 735-736)

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina nienależycie wywiązała się z planowania i realizacji zadań ujętych w AKPOŚK 2017 w zakresie gospodarki ściekowej, bowiem nie zabezpieczyła środków finansowych na ich pełną realizację oraz nie występowała do innych instytucji o pozyskanie środków na ich realizację ze źródeł zewnętrznych. Ponadto podjęte działania w zakresie opracowania dokumentacji projektowych nie gwarantowały Gminie osiągnięcia celów w terminach określonych w AKPOŚK 2017. Również nierzetelnie sporządzano sprawozdania z realizacji AKPOŚK 2017 za lata 2018 – 2019 przekazane do PGW Wody Polskie, bowiem nie ujęto w nich lub podano w innej wysokości wydatki związane z realizacją zadań.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli w wyniku kontroli nie sformułowała uwag. W związku natomiast ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski	1. Podjęcie działań w celu pełnej realizacji zadań ujętych w AKPOŚK 2017 i jej aktualizacjach.2. Podawanie rzetelnych danych w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK.3. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w sposób umożliwiający kontrolę częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z nieruchomości.4. Egzekwowanie od mieszkańców gminy realizacji obowiązku udokumentowania w formie umowy korzystania z usług uprawnionych przedsiębiorców w zakresie opróżniania bezodpływowych zbiorników i transportu nieczystości ciekłych.5. Egzekwowanie od przedsiębiorców, wykonujących na terenie gminy Reszel usługi w zakresie odbioru nieczystości ciekłych, dołączania do sprawozdań kwartalnych wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie sprawozdawczym zawarli umowy, rozwiązywali lub umowy wygasły.6. Przeprowadzenie identyfikacji gminnych nieruchomości w celu weryfikacji, czy powinny być one przyłączone do istniejącej sieci kanalizacyjnej.7. Podawanie w sprawozdaniach składanych do Głównego Urzędu Statystycznego rzetelnych danych i informacji.8. Podjęcie działań w celu wyeliminowania przypadków, prowadzenia na terenie gminy Reszel bez zezwolenia Burmistrza, o którym mowa w art. 16 uzzw, działalności w zakresie zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków, która jest zadaniem własnym gminy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn 10 maja 2021 r.

Kontrolerzy
Cezary Kasznicki
Główny specjalista kontroli
państwowej

Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli w Olsztynie
z up.

Barbara Zajdel
Wicedyrektor

.....
Andrzej Zyśk
Doradca prawny

.....